

**Masarykova univerzita
Filozofická fakulta
Ústav hudební vědy**

Teorie interaktivních médií

ÚVOD DO UMĚNOVĚDNÝCH STUDIÍ

Téma práce: Slovníkové heslo

Vypracovala: Lenka Přikrylová
učo: 400599

2015

Subkultura (subculture)

Pojem *subkultura* poprvé definoval v roce 1947 **Milton Gordon** jako „*pododdělení národní kultury, složené z kombinace sociálně situačních složek, jako je třídní status, etnický původ, městské nebo venkovské osídlení a náboženská příslušnost, které tvoří svou kombinací fungující jednotu, jež integračně upevňuje na ní se podílející jedince.*“

Podle Jana Jandourka, autora *Slovníku sociologických pojmů*, jde o „*kulturu dílčí skupiny, která se více nebo méně odlišuje od převládající skupiny většinové a „oficiální“ kultury.*“

Příslušníci takovéto skupiny se mohou odlišovat nejen společenským postavením, věkem či povoláním ale i regionem působení. Charakteristický životní styl pro určitou sociální skupinu odlišuje i jiný soubor specifických hodnot, norem i vzorců chování.

I přesto že se podílejí na převažující se kultuře, liší se zpravidla viditelně odlišným životním stylem a vzhledem. Tato združení lidí se vzájemně vyhledávají a podporují.

Pojem subkultura se často užívá v souvislosti se zkoumáním životního stylu mládeže, sociálních a etnických vrstev či protestních hnutích. Mezi všeobecně známé subkultury patří hippies, punkeři, skinheadi, anarchisti či sprejeři.

Pojem subkultura se však může vymezovat i v rámci náboženství jako katolická či židovská, i dle etnických skupin např. romská nebo politickou orientací jako hackeři, underground, satanisti, jogíni, anarchisté, yippies, dále pak způsobem života např. squatters, motorkáři, rastafariáni, i jinými životními hodnotami či potřebami jako vegetariáni, vegani, skaters, graffiti, a s módním stylem oblékání např. emo či indies.

Nejrozšířenější subkultury jsou vzhledem k velkému zájmu zřejmě hudební styly jako technoři, rockeři, metalisté, punkeři atd. Příslušníci těchto skupin sdílejí společné hodnoty a mají vlastní specifika.

Všeobecně však tyto subkultury mají obohacující vliv na dominantní kulturu. Nové vzorce chování, myšlenky a hodnoty bývají často podhoubím nových kulturních a sociálních trendů.

Subkultura jako taková se může z počátku vytvářet a rozvíjet sama, časem se však může stát terčem komerce, která ji využije k vytvoření např. modního stylu či popularizací dříve undergroundové hudební skupiny, ji zatáhne do hudebního průmyslu.

Čím globalizovanější je společnost, tím je větší předpoklad a tendence pro vznik těchto subkultur, které tak obohacují dominantní kulturu o nové podmínky a myšlenky a jsou tak nositeli „čerstvého vzduchu“ v komplexnější a diferencovanější kultuře populace.

Graffiti

Poprvé se fenomén graffiti rozšířil v 60. letech v New Yorku, první nápisy a podpisy se však na zdech objevovaly už v 30. letech minulého století.

Legendární postavou se stal mladík, který se jmenoval Demetrius jenž si přezdíval *Taki* a živil se jako doručovatel zpráv a zásilek. V 60. letech minulého století žil na 183. ulici New Yorku. Při pěším doručování si všiml na jedné fasádě nápisu Julio 204 a po té co zjistil, že adresa i jméno odpovídá, pochopil poselství neznámého sprejera a rozhodl se předat jej dál. Nebyl sice prvním sprejerem, nicméně se mu podařilo se proslavit a legenda byla na světě. Dle jeho přezdívky se rychle ujalo i pojmenování podpisu sprejera „*tag*“.

S tím přišel i nový způsob zábavy a umění a komunita sprejerů se začala rychle rozvíjet i jako životní styl. Prvním pravidlem komunity se tak stalo – „*piš své jméno*“.

Do módy přišly převážně vlaky a podzemní dráhy, které jejich přezdívky rozváželi po městě. Přicházely stále nové modifikace vzoru podpisu. Jako autor vůbec prvního piece (pojem označující plastický vybarvený nápis jména daného autora) SUPER KOOL 223. Proslavil se novou technikou, která umožnila nový rozměr, když vyměnil trysku na spreji, což mu umožnilo pokrytí velké plochy k vybarvení. Mnoho sprejerů začalo experimentovat s tvary písmen a vzniklo druhé pravidlo – „*buť kreativní*“.

Další zlomem byl pomalovaný celý vagon a nejsložitější styl graffiti a to 3D krece. Dalším legendárním městským dílem se v roce 1976 stala pomalovaná souprava složená z jedenácti vagonů, která vyjela na koleje celá pokrytá motivem americké vlajky. S tímto počinem však nastal bod zlomu pro policii a úřady, které se s novým a rychle rostoucím fenoménem museli vyrovnat. O všeobecně zvýšený zájem se postaraly nemalé náklady na čištění souprav. Zájem o graffiti styl však u převážně mládeže stoupal a nový styl se dostával do dalších měst a v zápětí do celého světa. S ním však i nový druh *zločinu vandalství*.

V současné době je již tato malířská komunita všem dobře známá, především svými díly, které jsou dnes běžnou *výzdobou* většiny měst. Se stylem graffity a jeho příslušníků, kteří jsou často svým jednáním až na hranici zákona, se váže také jistý životní styl, úzce provázaný s hudbou ve stylu Rap či Hip-Hop a typickým vyjádřením stylu odívání. Většinou jde o mladé lidi vyznávající jiný způsob života a odlišení se od mainstreamu. Začátkem 21. století byl takový zájem o malování na zdi, že se města rozhodla vyhradit tzv. Legální zdi k podpoře kreativně nadaných mladých lidí toužících se vyjádřit v prostoru města s částečným příslibem, že snad zbaví městské ulice samozvaných umělců. Což se možná do jisté míry i stalo. Avšak adrenalin kolem vlakových souprav, žene dál tvůrce do riskantních plánů.

Jednou se zásadních otázek, které se kolem graffiti stylu točí je zdali jde o umění či vandalství. Některé výstupy tohoto stylu se začaly promítat do vyšších uměleckých platforem a inspirovaly tvůrce, dnes již zaběhnutého stylu *street artu*.

I přestože v očích mnoha je graffiti uměním a pro tvůrce samotné malířskou technikou vyjádření sebe sama v prostoru města, je stále potlačováno úřady i policií a postaveno mimo zákon. Tento fakt tak nutí samy aktéry združovat se velmi obezřetně a souvisí s tím i jisté zákony, které si samy dle vlastní ideologie zvolili, když si vymezují pole působení. Kromě samostatně tvořících *writerů*, působí ve velké míře i samostatné skupinky autorů. Dalo by se říct, co gang to zákon, jak už tomu bylo ostatně na počátku vzniku v New Yorku.

Literatura:

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. s.227

LINHART, Jiří, VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník. P-Ž*. Praha : Karolinum, 1996, s. 1248

GORDON, Milton, M. The concept of the sub-culture and its application.

GELDER, Ken, THORNTON, Sarah. *The subcultures reader*. London : Routledge, 1997. Part One. The Chicago School and the sociological tradition, s. 40-41

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže : uvedení do problematiky*. Praha : Grada, 2010, 281 s.